

13.4.2017

Kuusi suurinta kaupunkia: Uudistusten tuettava kaupunkien kilpailukykyä

Suomessa suurten kaupunkien suhteellinen merkitys on kasvanut tasaisesti 2000-luvun aikana ja tulee kasvamaan edelleen kaupungistumisen sekä sitä tukevan talouden rakennemuutoksen seurauksena. Kuusi suurinta kaupunkia ovat väestömäärältään suurempia kuin valtaosa tulevista maakunnista ja neljän suurimman kaupunkiseudun alueella asuu lähes puolet koko maan väestöstä.

Historiallisen suurta hallintoreformia tehdään Suomeen, jonka elinkeinopoliittinen toimintaympäristö on dynaamisempi ja monimuotoisempi kuin koskaan ennen. Menestystarinat, viennin veturit ja merkittävät investoinnit syntyvät nopeasti, eikä voittajia voi ennalta valita. Toisaalta työmarkkinoiden kuva tulee muuttumaan osaamisvaatimusten, nopean automatisaation ja teknologisen kehityksen vuoksi. Aluekehitys ja elinkeinopoliittikan palveluiden kehittäminen tarvitsevat strategista dynamiikkaa, jota ei luoda normiohjauksella.

Kuuden suurimman kaupungin kaupunginjohtajat toistavat näkemyksensä siitä, että vireillä olevassa sote- ja maakuntauudistuksessa tulee ottaa huomioon maakuntien erilaisuus ja suurten kaupunkien keskeinen merkitys Suomen kilpailukyvyille ja suomalaisten hyvinvoinnille. Moniulotteisen ja monimutkaisen uudistuksen valmistelussa on sivuutettu suurten kaupunkien ja kaupunki-seutujen asema ja edelleen kasvava merkitys elinvoiman, talouskasvun ja työllisyyden vetureina.

Suuret kaupungit ovat huolissaan sote- ja maakuntauudistukseen liittyvän lainsäädännön valmistelun kokonaishallinnasta yleisesti sekä erityisesti pirstaloituneesta valmistelusta johtuvista epäselvyyksistä koskien kuntien yleistä toimivaltaa aluekehittämisen sekä kasvu-, elinvoima- ja innovaatiokokonaisuuksien järjestämisessä ja toteuttamisessa. Uudistuksen kokonaisvaikutusarviointi suhteessa kaupunkeihin on edelleen tekemättä.

Kilpailukykyä tulee lisätä, ei haitata

Lausuntovaiheessa olevan aluekehitys- ja kasvupalvelulain tavoitteena on muun muassa alueiden kehittämisen, kestäväen taloudellisen kasvun, yrittäjyyden, työvoiman saatavuuden ja työmarkkinoiden toimivuuden sekä työllisyyden, työllistymisen, kotoutumisen ja yritystoiminnan edellytysten edistäminen valtion ja maakuntien toimenpiteiden ja niiden järjestämien palveluiden avulla.

Kaikki edellä mainitut teemat ovat kokonaisuuksia, joissa kaupunkiseutujen merkitys erityisesti korostuu ja joissa kaupungit ovat rahoittajia, strategeja ja toimeenpanevia voimia. Tehtävät sisäl-

tyvät kaupunkien elinvoimatehtäviin, jotka ovat alaltaan laajoja ja perustuvat kuntien yleiseen toimivaltaan sekä aitoon kannustavuuteen työpaikkojen lisääntymisen ja verotulojen kasvun kautta. Palvelut ovat integroituina kaupungin muuhun toimintaan ja ovat osa päivittäistä johtamista. Vahvassa yhteistyössä kaupungin, korkeakoulujen ja elinkeinoelämän kesken toteutettavat elinkeino- ja innovaatiopalvelut eivät ole ennakoitavissa, vaan edellyttävät nopeaa reagointia ja luovaa päätöksentekoa.

Kasvupalveluiden valmistelussa on oltava erityisen huolellinen, jotta vältetään päällekkäisten palveluiden ja rakenteiden synnyttäminen. Resurssien tehokkaan kohdentamisen ja vaikuttavan elinkeinopolitiikan kannalta on keskeistä yhteensovittaa valtion ja kaupunkien keinovalikoimat ja yhteistyöverkostot. Kilpailukyvyyn kannalta ajaututaan kielteisiin vaikutuksiin, mikäli uudella rakenteella estetään tai haitataan vuosien aikana rakennettuja elinvoimapolitiikan ja yhteistyön käytäntöjä suurilla kaupunkiseuduilla.

Suurten kaupunkien näkemyksen mukaan kasvupalvelujen järjestämisvastuu tulisi määritellä lainsäädännössä vaihtoehtona maakunnalliselle ratkaisumallille siten, että kasvupalvelut voitaisiin järjestää muissa maakunnissa vastaavalla tavalla kuin Uttamaata koskevassa erillisratkaisussa.

Kaupunkien dynamiikka ylittää hallinnolliset rajat

Aluekehityslaille säädetään ministeriöiden, maakuntien, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaihtukseen perustuvasta laaja-alaisesta ja monitasoisesta toiminnasta maan eri alueiden kehittämiseksi. Yleistä aluekehittämislakia ja luonteeltaan operatiivisempaa kasvupalvelulakia ei tulisi yhdistää. Yhdistämisellä aiheutetaan suurta hämmennystä suunniteltujen uusien maakuntien ja kaupunkien rooleissa ja työnjaossa.

Kaupunkien ja kaupunkiseutujen alueilla tehtävä aluekehittäminen ylittää hallinnolliset rajat ja sen dynamiikka vaikuttaa laajalla alueella. Kaupunkiseuduilla on pitkään huolehdittu alueiden elinvoimasta ja vahvistettu kasvua tukevaa elinkeinorakennetta. Uusilla hallinnollisilla rakenteilla ei saa vaarantaa kaupunkien ja kaupunkiseutujen työtä elinvoiman ja hyvinvoinnin lisäämiseksi ja toiminnallisten kokonaisuuksien rakentamiseksi.

Kaupunkiseutujen ja ministeriöiden suora sopimuskumppanuus on ollut keskeinen elementti elinkeinopolitiikan ja aluekehittämisen vahvistamisessa. Suurille kaupungeille on tärkeää, että suora neuvottelumenettely toimii myös jatkossa. Suurten kaupunkien asema ja kumppanuus valtion kanssa kaupunkipolitiikassa ja EU-yhteistyössä on tärkeää ja siitä tulee huolehtia myös tulevassa julkisen hallinnon rakenteessa. Tarve kaupunkien ja valtion kumppanuudelle ja siitä syntyvälle toimeenpanovoimalle ja toiminta-alustoille ei ole vähenemässä, vaan päinvastoin kasvaa entistä dynaamisemmassa elinkeinopolitiikan ympäristössä.

Maankäyttö on osa kaupunkien elinvoimatehtävien kokonaisuutta

Maakuntalakiesityksen ollessa eduskunnan käsittelyssä suurten kaupunkien kaupunginjohtajat muistuttavat, että kuntien kaavoitusmonopoli nauttii osana kunnallista itsehallintoa perustuslain suojaa. Tällä hetkellä yleis- ja asemakaavoitus on tapahtunut kuntien suorassa päätäntävällässä ja sitä ohjaava yleispiirteinen maakuntakaavoitus on ollut kuntien välillisessä päätäntävällässä niiden esittäessä edustajansa maakuntavaltuustoihin. Esitetty maakuntamalli ja maakuntakaavoitusteh-

tävän siirto perustettaville maakunnille poistaa kunnilta niiden tosiasiallisen kaavoitusmonopolin etenkin, koska kuntien välillisenkin vaikutusvallan ulkopuolella ratkaistavan oikeusvaikutteisen maakuntakaavan yleispiirteisyyden tasoa ei laissa säädellä.

Mekaaninen nykyisen maakuntakaavoituksen siirto uusille maakunnille ei ole mahdollista. Suurten kaupunkien osalta on tärkeää, että alueiden- ja maankäytön strategiset tavoitteet ja mahdollinen yhteensovittaminen tehdään valtakunnallisesti ja yhteistyössä suurten kaupunkiseutujen kanssa.

Jussi Pajunen
Kaupunginjohtaja

Jukka Mäkelä
Kaupunginjohtaja

Anna-Kaisa Ikonen
Pormestari

Kari Nenonen
Kaupunginjohtaja

Alexi Randell
Kaupunginjohtaja

Päivi Laajala
Kaupunginjohtaja